

clementiā p me indigno pctōre interpel-
la. vt ob amorē tui/ mea remittat crimīa/
pducens in gloriā suā. **A**ngelos debic
precibz inuictet indens. **S**pūs celoz/ an-
geli beatissimi/ assistite q̄so mibi migrāri
ex hoc seculo z potēter eripite me ab oibz
aduersarioz insidijs. z aiām meā in vīm
psortū assumite. **T**u p̄cipue angele bone
custos meus. **P**ost hec inquā ab infir-
mo/ cui sanctorz vel sanctaz/ magis deuo-
tus extiterit/ vt illi precē offerat dicendo.
Gloriosissime sancte vel sancta/ singla-
rē in te dū vinerē/ spem z p̄fidentā repo-
sui/ succurre nūc mibi in hoc extremo ne-
cessitatis articulo laborāti. nūc antior su-
pra modū tempus nūc instat z hora. iam
in adiutorium meū intende.

Quarta pars quas

dam obseruatōes edocet. vt sciat q̄lis pre-
dictoz vsus habēdus sit.

Spatiens/ nondū eucharistiā
aut extremā vñtionē suscepit.
interroget an eadē sacra deuo-
te parus ē recipe. **S**i etiā sup̄ interroga-
tiōibz p̄missis/ verisim̄ appareāt r̄sōdes
patiētis nō vsq̄q̄s sufficiētes existere. re-
mediū apponat q̄ntū id cōmodū fieri po-
terit. vel p̄ mīstratōz sacroꝝ p̄fessōis. eu-
charistiē. aut extreme vñctōis. vel eidem
manifestādo piculū qd̄ incurrit/ nō plene
satisfaciēdo petitiōibz/ sup̄ fide sua z salu-
te conscie platis. **D**oneat vt decedat tan-
quā ver⁹ z fidelis xp̄ian⁹. **A**ttēdat si infir-
m⁹ ipse/ ex cōdicatōis vinculo astrict⁹ tenea-
tur. z p̄terea summittat se totis viribz or-
diatōi sc̄tē m̄ris ecclie vt absoluat. **S**i
moriatur p̄licitū r̄pis spaciū. ad suā recolle-
ctiōz b̄eat. nec morte festina p̄ueniat/ legē
de sorēt corā eo ab astātibz/ historie z orō-
nes deuote. in q̄bz sanus z viuēs āpli⁹ de-
lectabat. vel recensenda cētē dīna p̄cepta
vt p̄fundi⁹ meditet siqd̄ aduersus ea ne-
gligētē oblitū deliq̄rit. vel silis corā eo ī-
structio reticet. **S**i patiēs vsū loq̄n-
di pdiderit hz tñ sanā z integrā noticiam
ad interrogatōes sibi factas vel orōes co-
rā eo recitatas/ signo aliq̄ exteriori vel so-
lo cordis p̄sensu r̄ndeat. hoc ei sufficit ad
salutē. **P**̄ntē infirmo/ imago crucifixi
vel alteri sc̄ti quē sanus z incolumis/ spe-
cialiter venerabat. **S**i nō oīa p̄missa di-
ci breuitas sinat/ p̄ponēde sunt orōes. il-

la p̄sertim que saluatori nostro Iesu xp̄o
dirigit. **N**ullatenus aut minime si fieri
possit/ moriēti amici carnales. vxoz/ libe-
ri/ vel diuitie/ ad memoriā reducant. nisi
in q̄ntū id erigit parietis/ spūalis sanitas
et dū alias cōueniēter omitti neq̄t. **N**ō
detur infirmo nimia spes corporalis salutis
consequēde. ingerat potius eidē/ p̄ria mo-
nitio sup̄ius explicata. **S**epe nāq̄ p̄vñā
talē inanē z falsam cōsolatōem/ z incertā
sanitatis corporee confidētiā/ certā icurrit
hō dānatōnē. **Q**uinimo horatūdu est pa-
tiens vt p̄ cōfessionē. z p̄fessionē/ aie sani-
tate procuret. q̄ z ad salutem corporis (si
sibi fuerit expediēs) valere poterit. z inde
securior atq̄ detior erit. **Q**uia vero fre-
q̄nter corporalis infirmitas/ ex aie languo-
re ortū hz/ papa p̄ exp̄ssam decretalē culli-
ber medico corpis/ districte p̄cipit. ne cui
q̄s egrotō/ corporeā p̄ferat medicinā p̄ri⁹
q̄s de spūalis medici cōfessoris sc̄z req̄si-
tione/ eundē monuerit. **H**inc expediēs vi-
dēt. vt in q̄buslibet paupez hospitali-
bus/ vel domibz dei/ statuto firmaret. ne
q̄s ibidē eger suscipi posset/ q̄ nō p̄rio in-
gressus die/ cōfessionē faceret/ vel idoneo
sacerdoti ad hoc ipm̄ depurato/ parus cō-
fiteri se cōtinuo p̄ntaret. sicut ī domo dei
parisus/ laudabiliter obseruatur.

Opusculum triptitum finit.

Tractatum sequen-

tem de differētia peccatoꝝ venialiū z mor-
taliū/ edidit. **I**dem xp̄ianissim⁹ doctor.
dñs Johānes de gerson/ pro quarundā
psonaz laicaz simpliciu eruditōe/ in idi-
omate p̄prio sc̄z lingua gallica. **S**z p̄ alio-
rum eruditōe/ alius quidā/ ipm̄ transtu-
lit a gallico in latinum.

Incipiūt Rubrice

cōsiderationū tractatus sequentis.

- i. Declaratio generalis quid est pec-
catum mortale aut veniale.
- ii. Quomodo in omnibus peccatis re-
pire potest peccatū tantūmodo veniale.
- iii. Quādo vana gloria/ est pctm̄ mor-
tale aut veniale. (niale)
- iiii. Quā supbia est pctm̄ mortale aut ve-
niale.
- v. Quā iudicare/ est pctm̄. z quale.

De cognitōe pctōrum

- vi Dñ p̄cept' supior/est pctm̄. z q̄le
- vii Dñ inuidia est pctm̄. z quale.
- viii Dñ ira est pctm̄. z quale.
- ix Dñ acedia est pctm̄. z quale.
- x Dñ auaricia est pctm̄ z quale.
- xi Dñ gula est pctm̄ z quale.
- xii Dñ luxuria est peccatū z quale.
- xiii De mentiendo.
- xiiii De iurando.
- xv De correctōe fraterna.
- xvi Quando cōtra consciām facere/est peccatū mortale. z quando non.
- xvii Quō de duob' mal/min' ē eligēdū
- xviii Quando ignorātia est peccatum
- xix De p̄fessione/plura documenta.
- xx De pctis que fiūt in mercantijs.
- xxi De bona credulitate fidei nostre
- xxii De excommunicationibus.
- xxiii Quando vitari debet sacerdos de audienda eius missa z quando non
- xxiiii Quale malū facit veniale peccatū
- xxv. Exemplū generale declarās quid est peccatū mortale aut veniale.

3 Prolog' in tracta- tum sequentem.

Qui bene p̄siderat bonita-
tem dei erga nos. causam
habet magnifice regratiā
di z laudandi deū. Cum
ei de iusticie rigore/ debe-
remus seruire ei quotidie
meliori modo quo possem' sine cessatiōe
nihilomin' nostre cōpatiēs fragilitati cō-
tentari voluit certum dare nobis numez
mandatorū. z in certo tempē Que si com-
plemus/gratiā eius habeam' z sufficit ei
z adquirim' paradysum. Melius tñ facien-
tes/amplius z magnificētius remunerat
Necessitas est igit' scire mandata obligā-
tia z que nō. Alias enī vel trāsgrediemur
ea p̄ ignorātia vel in custodiēdo ea/hēbi-
mus magnā nimis de trāsgressione dubi-
tatōem. z dubitabim' vbi dubitandū nō
erat. p̄ quod p̄derem' totā consciē tranq̄l-
litate/putando nō pctm̄/esse pctm̄. z ecō-
tra de pctō qd nō eēt pctm̄. Et quis ne-
scirem in oib' casib' dare regulā sp̄calem
qn̄ vn' actus pctm̄ fuerit mortale z qn̄ nō
tñ dari p̄nt aliq' documēta in generali /p̄
q̄ iudicari meli' p̄t de factis specialibus
Propter qd studui scribere vobis p̄sede-
ratiōes aliquas breues/ad sciēdū quādo

peccat mortalit'. z qn̄ nō. in plurib' casib'
In oib' enī casib' ad longū eas tradere/
graue eēt aut impossibile. Immo hoc qd
vobis scribā/plene nō intelligetis sic cre-
do/ p̄pter suam breuitatē/ nisi habeatis q̄
vobis declarat. Volo ergo vt de his que
nō intelligetis/diligēter inquiratis.

Considerato prima

Declaratio generalis quid est peccatum
mortale aut veniale.

Ater alia mādata dei/aliq' sunt que
facere debem' sub pena pdendi grāz
suam. incurrēdiq' p̄petuā mortē Et
sunt illa/q̄ debitā deo cōseruāt subiectōz
z int' hoīes societātē. sicuti est amare deū
omī tēpe z loco z nō odire eū. Sicuti est
nō occidere primū suū innocentē. z non
auferre ei sua violent'. Alia p̄cepta vel cō-
stitutōes z ordinatōes sunt/q̄ nō obligāt
nos. nisi ad penā tp̄alē. qz trāsgredi ea nō
dissipat subiectōem deo a nobis debitā/
nec societātē quā tenemur h̄e ad hoīes
Cōtra priā facere p̄cepta/pctm̄ mortale ē
z cōtra alias ordinatōes/pctm̄ est veniale
Quēadmodū videt' qz rex aliq' p̄cipit sub
pena mort' aut capis. z aliq' sub pena tē-
pali. vt pote argēti. vel carceris. ad tēpus

Consid. II Quō in

oib' pctis/ est inuenire pctm̄ veniale tñ.

Aliq' p̄terit' p̄ceptū ex delibe-
ratōe z certa scia z p̄sensu exp̄s/
so. aliq' nō sic. s; p̄ ignorantia
z ex p̄rio motu absq' pleno cō-
sensu. Et i hoc casu/ n̄ est aliq' ita strictū
mādatū/qn̄ aliq' trāsgredi possit nō pec-
cādo mortaliter/p̄ eo qz p̄sensus est id qd
p̄ncipalit' facit pctm̄ Dinc apparet qz nō
noīant septē pctā mortalia. s. supbia/ iui-
dia/ira/auaricia/acedia/luxuria/gula/ iō
qz oīs supbia aut omīs ira z sic de alijs/
sit peccatū mortale. immo sepe est venia-
le/sicut statim dicam.

Consid. III Quādo

vana glā est pctm̄ veniale aut mortale

Vana glā de se nō est nisi pctm̄ ve-
niale. qz opus aliq' s; est vanum
nō est p̄ hoc mortale. S; vana
glā/pctm̄ ē mortale/p̄ vnā duaz cāz. s.
propter finē p̄opt' quē vana querit' glo-
ria. aut propter materiā aut opus. in quo

querit vana gloria. **¶** Quantū ad pri-
mā cām est sciendū q̄ queri potest gloria
pro altera quatuor causari. **¶** Primo ad
vitandā infamiā falsam. vt si diceretur q̄
ego sum latro. bene possum cōtrariū asse-
rere /z velle q̄ sciat q̄ ego sum alius q̄uis
hoc fieri nō possit sine laudatōe mei. Et
sic nō est pctm̄. solūmodo nō habeat intē-
tio corrupta siue admixta. sicut facillime
contūgit. Immo quādoq̄ tenemur q̄rere
seu velle ita laudari /z est prudētia /z iusti-
cia. **¶** Secūdo laus seu glā queri potest /p
aliq̄ spūali pfecto ad gloriā dei /z ad edifi-
catōez primū. sicut sc̄tus paulus semetip-
sum laudauit. Et qui bñ scit hoc /rpe /z lo-
co cōuenientibz facere /sine alia intentiōe
mala admixta /magnū est meritū. nō autē
pctm̄. **¶** Tñ difficile est q̄ boies q̄ nō sunt
pfecti /z in hūilitate fundari. sciant hoc be-
ne facere /spēaliter in publico. Facillius fit
hoc in secreto inter amicos in colloq̄o /q̄
se mutuo diligūt deuote ac pure. et bona
sua sacra reuelāt inuicē. q̄nq̄ p habendo
psilio aut ad dandā consolatiōem. **¶** Ter-
tio querit talis gloria /ppter auariciā vel
q̄ habeat maior licētia /vel via /malefaciē-
di /z decipiēdi. /z sic est pctm̄ mortale qz fi-
nis est pctm̄ mortale. **¶** Sicut est p om̄ia. **¶**
Quarto vana glā querit /z laudatio /p fi-
ne aliq̄ qui nō est nisi veniale pctm̄. sicut
q̄n captat aliq̄ leuis placētia /in laude
alicui. et hoc est pctm̄ veniale. nisi aliud
malū se admisceat. **¶** Hoc dico ppter illum /
qui p tpe illo /ordinare deberet laudē suā
z regratiari deo vel ad aliū. pfectū ad quē
teneat p tūc. /z ipse hoc omittit. **¶** Secū-
da cā ppter quā vana glā est pctm̄ morta-
le /est ppter op̄ vel materiā /p quā vana q̄
ritur doct̄a. **¶** Et fit h̄ tribz modis. Quia
vel opus est malū de se /z pctm̄ mortale. /z
ibi nō est dubiū quin q̄rere glāz pessimū
est pctm̄ mortale. sicuti q̄rere glām de oc-
cidēdo pbū hoīem. de igne iposito. de ra-
piēdo feminas bonas /exprobrare alteri.
vel vindicādo se iniuste de altero. **¶** Aut
opus de se bonū est. vt est facere elemosy-
nas /ieiunare /orare. Et ibi attēdere opoz-
ter quō vana q̄rit glā. **¶** Vel scz p fine p̄ci-
pali. /z hoc ē pctm̄ mortale. qz fm̄ rectā rō-
nem /op̄ bonū nō d̄z ordinari in peī op̄
sicut in fine principalē. quēadmodū pec-
catū mortale fm̄ doctores est /si q̄s p̄dicet
p victu hūdo principalr. /z tñ vnū /z alte-

rū est fm̄ se bonū. s̄z ordinatio p̄uersa est /z
reuersa. **¶** Si at glā surripit in dicto viuo /
so ope /nō q̄si p̄cipalis finis aut p̄inci-
palis cā ad faciendū idē op̄ /nō est pctm̄
mortale. **¶** Nihilomin⁹ cōsiliū bonū est au-
ferendi eā /z expellēdi q̄ntū p̄t. ad finem
q̄ torū puri fiat /z ad vitandū piculū po-
nēdi principalē intentōez in illa laudatō-
ne. **¶** Ampli⁹ etiā cauēri debz istd̄ in spūali-
bus bonis q̄s rpalibus /p t̄sto q̄ p̄ciosio-
ra sunt. **¶** Postremo opus bonū p̄t eē in-
differēs. hoc est dictū q̄ de se nec bonū est
nec malū vt est h̄fe tunicā nouā. diuitias
aut pulcritudinē. **¶** Et in h̄is rebz h̄fe glo-
riā /de se nō est mortale pctm̄. **¶** Et dico no-
tāter de se. qz alia p̄nt eē picula que cauēri
debēt. vt scz si mulier quedā scit /q̄ p tuni-
cas suas /dat alijs occasionē peccādi. aut
p suū pulcrū sermonē. aut p nimis oñdē-
do suā pulcritudinē. aut p bñ eborisare /
ipsa teneat dimittere. **¶** Quāqz ecclia. phibet
talīa opa sicut torneamēta. aut choreas. i
certo tēpe /z loco. **¶** Non dico ego cauēdam
oīm occasionē p quā alius peccare possz
qz fieri nō potest. sed nihil fieri debet ad
hunc finē qd̄ p stultā placentiā aut fatuū
desideriū aut aliter /alius peccet. **¶** Et si sci-
tur p certo /q̄ dat cā alteri ita peccādi /ca-
uēri debet fm̄ posse. **¶** Mulier enī nō teneat
neqz d̄z /deformare /z defigurare se aut ve-
stire de sacco /aut nunq̄ ire pl̄ ad eccliam.
quāqz sciat q̄ aliq̄ stulti /stulte eā cōcupi-
scūt. tñ sicut dictū ē /displicere ei d̄z. **¶** Per
hec q̄ dicta sunt p̄t sciri q̄n ipocrit̄ aut ia-
ctātia /sunt pctā mortalia aut nō. **¶** Quā-
tū est de inobediētia aut de iudicādo aliū
speciales faciā cōsideratōes. **¶** Et de cōtem-
ptu /z dedignatōne /z supbia que habentur
erga deum. sicut lucifer et pharisei.

Consi. III. Quando

supbia est mortale pctm̄ aut veniale

¶ Supbia erga deū /h̄ri p̄t p hoc
q̄ putat h̄ri grā quā q̄s nō h̄z.
aut p h̄ q̄ q̄s putat eā /aut vult
h̄fe de se ip̄o. s̄. p suā sapiāz. aut
fortitudinē. aut pulcritudinē. **¶** Aut p h̄ q̄
putat eā bñ meruisse erga deū. q̄i de^o ita te-
neat facere. /z q̄ alit̄ faciēdo / iuste faceret.
Aut p h̄ q̄ q̄s putat /z vult h̄fe grāz a deo
q̄i p se solo /z de h̄ ipse supbit. sic peccauit
pharise⁹ q̄ reddebat gr̄is deo de bonis su-
is. qd̄ bñ factū ē. s̄z i hoc ipse deficiebat q̄

De cognitōe pctōrum

gaudebat q̄ alij nō habebāt illa vt publicanus. Et hoc signū erat q̄ putabat clare q̄ bona sua essent de se. non aut̄ de deo solummō. Alias enī nō se plus glorificasset q̄ si bona illa fuissent in alio. ¶ In tribus vltimis casibus supbia semp̄ est pctm̄ mortale/ si assit deliberatio et plenus consensus. quēadmodū semp̄ intelligo quādo de peccato mortali loquor et ante et post. In primo casu/ est p̄sumptio que p̄t esse peccatū veniale solū. Solū dico quādo ipsa contingit p̄ ignorantia. aut ipm̄ putare nō est certū neq̄ affirmatū. Exempli gratia. Aliquis potest cogitare q̄ p̄fessus sit. aut bene penituerit. q̄ scilicet ad hoc satis bonas h̄z apparatus. quāq̄ forte nō sit ita. Est itaq̄ securus/ nō se simplr̄ assecurare in talibus quin semp̄ habeat rātionabilis timor diuinorū iudiciorū et hūane fragilitatis. Et in hoc peccauit sanctus petrus qui tenebat q̄ moreret̄ pro t̄po iesu et plures alij p̄fomer̄/ qui putāt q̄ cōtra tentationes/ mirabilia facerēt. Est etiā bene considerandū et aduertendum/ in hoc peccato et in alijs/ q̄ scz aliquādo recte iudicat et dicitur q̄ omnia habeant a deo et si ne ipso nihil valeret. et tamē totū fit in cōtrariū. pro eo q̄ volūtas nō est iudicio rōnis cōformis. Et dici potest talibus/ q̄ ipsi se ipsos p̄prio ore cōdemnāt. Si enī dicit q̄ totū habes a deo. cur gloriaris tu et despicias aliū ac si de teipso haberes. Hoc apte videm⁹ in luxuria. q̄ homo iudicat et beneficit/ q̄ talis res est peccatū et tamē facit. Attendū est itaq̄ q̄ rō et volūtas/ semp̄ sint cōcordes in bono. et totū p̄sperabit.

Considerato quinta

Quando iudicare aliū est pctm̄ et q̄le. Iudicare aliū/ venit de supbia. Potest at̄ hoc iudiciū fieri de opibus alteri⁹. vel de ipsamet p̄sona. Et hoc fit duobus modis. Vno modo p̄ certitudinē. altero p̄ p̄sumptionē leuem solūmodo et suspitionē. Iudicare aliū firmit̄ esse malū erga deū et iuste damnandū. peccatū est mortale cōtra bonitātē sp̄s sancti. q̄ in vno momento/ sp̄s sanctus p̄t hoīem facere bonū. sicut paulo fecit. Marie magd. et multis alijs et p̄t homo eadē hora penitere. Estq̄ stultū et iniustū iudicare de hoc qd̄ nescit. qd̄ citius iudicari debz ad bonū q̄ ad malum. ¶ Iudicari de opibus/ p̄t esse qm̄ opa de se

ipsis sunt talia q̄ q̄cunq̄ mō ipsa nō p̄nt bñ fieri. nec p̄ bonā intentōz nec alio mō. Et ibi p̄t bñ p̄ certo iudicari q̄ sunt mala et q̄ alter malefecit. Si opa sunt indifferētia. vel talia q̄ p̄nt bene et p̄nt male fieri. iudicare p̄ certo q̄ mala sint. nisi aliter appareat/ est peccatū mortale. q̄ tam cito immo citius iudicari debz bonū q̄ malū qm̄ fieri poterat bene. ¶ In hoc tamē casu et in alijs/ haberi p̄nt sine mortali pctō aliquē suspitiones et iudicia leuia. quāq̄ bonū sit eas cauere. Et cauere debet bene in tali casu quis malū loquat̄/ aut difamet alium/ p̄ tales leues p̄sumptōes. et specialit̄ in affirmādo eas plus iusto. aut cōtra bonū alterius. Sicut ad faciendū mori hoīem/ conuenit certissimū habere iudiciū. et similit̄ in exulando siue relegādo extra patriā hoīem. vel in auferendo sibi bonā suā famā notabilit̄. In p̄no tamen dāno nō est tale piculū. ¶ Scdm̄ ea que hic et pri⁹ antea dicta sunt/ sciri p̄t qm̄ habere dedignatiōem de proximo/ est pctm̄ mortale aut nō et etiā p̄ ea que dicē de inuidia et ira. Et sciendū q̄ iudicare suos superiores. multo peius est/ q̄ de alijs.

Considerato sexta

Quādo contēptus supiorū est pctm̄ et q̄le. Contēptus seu despectus supiorū et p̄ hoc non obedire/ est spēale pctm̄ supbie. Et est spē mortale qm̄ ex certa sciētia fit trāsgressio mandatorū suorū supiorū/ p̄ncipaliter et solūmō p̄ eo q̄ ipsi hoc p̄ceperūt. q̄ ibi p̄rie est cōtemptus. Aut quādo nō reputant̄. nec fit vis de p̄ceptis eorū. ac si ipsi hoc nō p̄cepissent. et p̄ hoc nō obeditur. Quādo tamē trāsgressio fit mandatorū a supioribus datorū/ pro aliqua fragilitate aut pro alia causa/ nō est hoc nominādū peccatū p̄ contēptū. Et hoc valde cōsiderandū. specialit̄ inter religiosos. et generalit̄ erga omnia p̄cepta facta p̄ hoīes/ nō p̄ deum sine medio. Sepe enī transgredi ordinationes eorū et regulas/ non est peccatum mortale. Et dicere aliter/ eēt nimis durum. Sed tamē quando contēptus accedit qualis dictus est/ non erit excusatio mortalis peccati. ¶ Hoc in loco scire debetis/ q̄ non tenemur obedire superioribus nostris/ nisi in casibus in quibus/ ipsi sunt nobis superiores.

et in quibus dei ordinatōe aut nostra volū-
tate/nos eis summissim⁹. Quia si ep̄s me-
us p̄ciperet ingredi religionē. ego nisi vel-
lem nō facerē. nisi publicū fecissem p̄ctm̄
p̄ qd̄ hoc meruissem. Similit̄ dico de ab-
baribus. De dñis t̄palib⁹. De p̄re et m̄se.

Considerato septi- ma.

Quia invidia est peccatū et quale.

Invidia de se est peccatū mortale quia cō-
traria est charitati. qz de bono dolet alie-
no et gaudet de malo. **T**amē cōsideran-
dū est qz invidia aliqñ surgit ex motione
naturali. quēadmodū aliqñ ex natura sua
corrupta. sunt inuidi. sicut videm⁹ in ca-
nes. Et similit̄ de alijs vicij⁹. Et talis mo-
tus inuidie nō est peccatū. qz nō est in no-
stra ptate. Et similit̄ dico de oībus moti-
bus q̄s a natura habem⁹. Et hoc intelli-
gendū est qñ consensus nō iungit. **S**e-
cundo invidia subreptit p̄ deliberatiōem
quandā. nō tamen p̄fectā nec plenam seu
cōpletā. Et hec appellat̄ p̄im⁹ motus. qñ
nō aufert q̄ cito q̄s facere posset. quanq̄s
aufert anteq̄s habeat̄ plenus cōsensus et
incipit displicere. et hec nō est nisi veniale
peccatū. Et similit̄ est in oīni peccato gene-
raliter.

Tertio dolor de bono alterius
potest cōtingere sine invidia. videlicet qñ
dolor h̄mōi iō est. qz tale bonū euenit ad
damnū alterius bone p̄sone. aut populū
qui nō demeruit. vt si malus hō. habeat
p̄tatem grandē. p̄ quam mala faciat/pōt
haberi tristitia. p̄ eo qz talē habet p̄tatem.

Quarto dolor ille de bono alteri⁹ acci-
dit ex volūtate deliberata et certa scientia.
sine cā bona. et hec est semp̄ peccatū mortale.

Per hoc bñ possum⁹ scire qñ detractō
est mortale peccatū aut nō. Detractōez dico
de altero male dicere p̄ odiū vel inuidiam.
Quia maledicere de alio. p̄ fine bono/ ad
cauendū ne faciat malū. aut p̄ eius corre-
ctōe. aut cā officij facere vel dare testimo-
niū veritati. nō est peccatū. si alia mala volū-
tas nō admisceat. At si hoc fit solū pro fa-
cilitate loq̄ndi. sicut sepe p̄tingit. et malū
qd̄ dicit/ nō cedit ad magnū dānū alterius/
vel fame ipsi⁹/ peccatū est veniale. **S**z tamē
dānū posset esse tale/ qz facilitas loq̄ndi nō
excusaret. Quia cauēda est leuitas dicēdi
qñ ad damnū grāde alterius cedit. **C**ō-
formiter videre possum⁹ qñ deridere alte-
rū aut maledicere. peccatū est mortale. aut nō

fm malū qd̄ inde venit et intentōem faci-
entis/ et irā quā alter inde suscipit. aut po-
test recipere verisimiliter. aut ratiōnabiliter

Consideratio octa- ua

Quando ira est peccatū et quale.

Ira de se est mortale peccatū. quia
ira est desiderū vindicte et male vo-
lendi alteri/ quod est charitati p̄tra-
rium. Tunc sicut in p̄habitis ita et

hic debz cōsiderari/ qz qñqz ira accidit per
bonā cām et ad bonū finē. qd̄ fit/ qñ quis
irascitur p̄ter vicia/ nō autē cōtra p̄sonā.

Et sic etiā irasci debem⁹ cōtra p̄pria vicia
et cōtra aliena quilibz iuxta se et fm statu
suum. sicut iudices q̄ debent punire ma-
los de suis malefactoris. Et qlibet tēpe et lo-
co debet se opponere aduersus mala q̄ vi-
det fieri/ siue p̄ p̄ces siue p̄ bonas et hor-
tatōnes. aut p̄ siles modos.

Ira aliqñ
non est nisi pua aut nulla affectō amoris
erga aliū. vt qñ nō desiderat ei nec bonū
nec malū/ et est hic defectus aut diminutō
charitatis. **N**ec est peccatū mortale nisi qñ
p̄im⁹ videt̄ i extrema necitate. qz tūc ad
iuuād⁹ ē sub pena mortal̄ p̄cti si fieri pōt

Qñ ira nō accidit nisi ex p̄plexiōe na-
turali/ sic hoīes antiq̄ et melancolici/ sunt
de sua natura iracūdi/ et ira tal̄ nō ē peccatū.

Ira qñqz venit p̄ subitū mortū et i p̄fectā
deliberatōez nō est nisi veniale peccatū. **S**z
si venit p̄ p̄sensioez p̄fectā/ peccatū erit mor-
tale.

Nihilomin⁹ ira nō dicit qñqz deside-
riū vindicte/ sz est qdā impatiētia de facto
alteri⁹/ absqz hoc qz desideret ei malū. hoc
nō est p̄prie ira/ nec ē mortale peccatū/ si ipa-
tiētia nō sit talis qz extoro ipediatur rōez et
opatoez alioz bonoz.

Uteri⁹ cōsiderā-
dū est. qz bñ p̄ desiderari qz malefactorū al-
teri⁹ puniat p̄ iusticiā et p̄ iudices ad h̄ or-
dinatos/ et ad finē qz q̄s gaudeat iure suo
et hoc nō est peccatū/ tm̄ se nō admisceat
mala volūtatis/ hoc est qz nō plus desideret
tur damnū alteri⁹/ qz recuperare iura sua.

Et fm hoc qz dictū est/ iudicari p̄ qñ mi-
nari vel vilipēdere alterū p̄ iram/ est peccatū
mortale/ aut non/ fm scz qz p̄ talia facta/
recipit vindictā/ et nocet proximo.

Et
am quo modo maledicere alteri p̄ delibe-
ratōem imprecando et optando ei malū
grande/ est peccatū. Et quo modo etiā
blasphemare/ desplicere/ ac denegare de-
um/ et sanctos et sanctas eius/ causa ire

De cognitōe peccatorum

sue/est blasphemia et villanū mortale peccatū. si psona tunc scit aut scire debet hoc quod dicit et facit. De iuramentis dicit in sequentibus.

Consilium IX. Quando

acedia est peccatum. et quale.

Acedia ex se non est mortale peccatū. quia non dicit nisi tedium boni spūalis. sicque non est nisi diminutio feruoris charitatis.

Si tedium hoc est de bono spūali laborioso/tūc est naturale. Natura enim refugit laborē. et hoc non est peccatū. quia motus iste non est in nostra potestate. Et si cōsentit tali motui/adhuc non est nisi veniale peccatū. Pro generali quippe regula tene quod cōsentus ad id quod solūmodo est veniale peccatū. non est nisi veniale peccatū. Sed si tedium est tale quod per ipsum omittit fieri hoc. ad quod quis tenet per preceptū. clarū est quod ibi est mortale peccatū. Aut si tedium est tale quod displiceat etiā viuere. ac per hoc cadat quis in desperatōem sicut faciūt hi qui se ipsos occidūt. peccatū est mortale. Penes hoc considerari potest quādo acedia dicitur horis/et audiēdi missam/peccatū est mortale aut non. Quia si quis tenet dicere aliquid per preceptū aut per votū/et per acedia omittit/peccatū est mortale. Si tamen parum dimittit vel omittit parua. vel si fiant aliqui leues defectus per hoc quod non bene attendit. non oportet dicere quod semper sit mortale peccatū. Et quis bonū sit attendere. tamen si quis de certo proposito non impedit se ab attendēdo/faciēdo aliquid quod totaliter auferat intentiōem/siue hoc fiat per cogitatiōem/siue per opus. non oportet reincipere. nec est mortale peccatū quod quis alio cogitur. Sed si per certā deliberatiōem in dicendo horas/quis percipit se impediri ab attendēdo/et ita vult remanere. ita se impediri/cogitur reincipere. quia sic solūmodo non dicitur quis. quippe quia tollit bonū propositum quod in principio habebat ad seruendum deo. Estque sciendū quod quilibet persona xpiana/deratiōnabili etate/debet audire missam dñicis diebus et festis preceptis nisi habeat excusatiōem ratiōnabilem. fin ordinatiōem et consuetudinē patrie. ubi ipsa est et quam plati volunt et ordinant/et sufferunt vel permittunt.

Consilium X. Quando

Auaricia est peccatū et quale. Auaricia est inordinatus appetitus habēdi aliquid. Et fit hoc quādoque in retinendo. quādoque in adquirendo. quādoque in desiderando.

Aliquid desiderat quinque modis. Primo bonū alterius. et taliter quod auferretur si fieri possit. et ibi est peccatū mortale. quod est furtū cogitatiōis. Secundo desideratur aliquid illicitū. per certam sciām et deliberatiōem proplecti. vti scilicet aliquis non dignus desiderat prepositurā. aut esse iudex. de quo sentit aut sentire debet quod ad hoc est indignus. et ibi est mortale peccatū. Tertio potest appeti bonū alteri vel res non licita/per voluntatē non absolutā. sed sub cōditione expressa vel intellecta. vti dicendo/vellem hoc vel hoc/si possem habere absque offensione dei/aut sine damno alteri. vel si essem dignus. Et hic non est peccatū vel est veniale peccatū. Nec oportet quod semper cogitatio conditio. sufficit quod subintelligatur. Est etiā intelligendū quod per tales optatiōes aut desideria/non omittat fieri hoc quod quis facere tenet de bonis alibi. et ne generent in corde mali motus. qui postea auferri non possunt. sicut cōtingit in isto peccato auaricie. et plus in peccato luxurie. quod in talia se potest esse mortale peccatū. Quarto desiderat res non necessarie et superfluitates per desiderium nimis ardens. et tale quod mens impedit totaliter ad cogitandū de propria salute. et ibi est cupidus vel sollicitudo pessima/que est in euangelio prohibita. et est peccatū mortale. Quinto desiderat per amorem nimis magnū nec tamē talem quod quis vellet offendere vel omittere ad cogitandū de propria salute et ibi est peccatū veniale. Et potest amor sic esse temperatus quod non erit peccatū immo meritū fin bonū finem intentū.

Auaricia in adquirendo est multis modis. Adquiretur enim aliquādo per iniusticias et fraudes et vias illicitas et ibi est peccatū mortale. quādo ars qua adquiretur/est peccatū mortale. sicut in piurando. aut transgrediēdo mandata dei. sicut est de stultis mulierculis. vti est de usurariis. et falsis mercatoribus qui mentiuntur. et iurant suas merces alias esse quod sunt. vti in ludis prohibitis. Quēadmodū etiā quā omittit fieri debitū diebus dñicis/et audiēdo missam/

pro mercado: nisi aliud excuset. vti eē po-
 rest in aliq̄bus casibz. ¶ Adq̄ritur aliq̄n
 p̄ media que nō sunt nisi venialia pecca-
 ta. vt p̄ verba ociosa ⁊ iocosa ⁊ mendacia
 ad risum dominos puocātia. et potest eē
 ibi sepius veniale dūtatur peccatū. Et si
 aliqui facerēt sicut fistulatores aut iocu-
 latores aut sicut qui similia exercēt ad lu-
 crandū vite necessaria quia aliā artē non
 sciunt: nō auferem dicere q̄ essent extra
 statum salutis. Quia domini ad auferē-
 dum eorū melancolias que eis sup̄veni-
 unt occasiōe magni oneris quod portāt
 capiūt inde solaciū ⁊ deductiōem in talibz
 rebus ⁊ aliquādo etiā p̄pls. ¶ Dic potest
 audacter sermo fieri de mercatibz q̄n pec-
 cat in eis ⁊ quādo nō ⁊ de modis cōmittē-
 di vsuras. sed causa breuitatis trāseo illa
 faciliter ad p̄ns. ¶ Avaricia est in reti-
 nendo. q̄ si retinet alienū sciēter ⁊ contra
 placitū eius cui⁹ res illa est. taliter q̄ si ip-
 se sciret non sibi placeret ⁊ nō habet vo-
 luntas restituendi tpe ⁊ loco. Sed si res
 talis est ⁊ istiusmodi hoīs q̄ certā habeo
 confidentiā q̄ ille cui⁹ res est nō haberet
 displicentiā q̄ ego haberē. ⁊ me cum illa
 iuuare. ¶ Vel q̄ ad p̄ns nō habeo cōmodi-
 tatē restituendi sine aggrauatiōe magna
 ⁊ alter de hoc nō damnificat granditer. et
 habeo voluntatē restituendi tpe ⁊ loco. ibi
 nō est in retinendo peccatū mortale. ¶ Se-
 cundo retineri potest id qd̄ necessariū est
 pro se ⁊ pro suis fm̄ q̄ requirit ad statum ⁊
 dignitatē ⁊ alia que iuste exercent ⁊ habē-
 tur. ⁊ hic nō est peccatū. ¶ Tertio retinet
 sup̄flua ⁊ que nihil proficiūt ad necessita-
 tem ⁊ ad statū hoīs ⁊ ibi sepe est peccatū
 mortale ⁊ specialit̄ quādo hoc fit p̄ ardēs
 desiderii hūdi vel adq̄rēdi qd̄ satiari nō
 potest. Et hui⁹ signū est q̄ plus eligit q̄
 res putrescat ⁊ vastet q̄ q̄ tradat ad vsuz
 ⁊ fructū. Sed tamē amor retinendi talia
 nō necessaria potest eē ita puus. q̄ nō erit
 nisi peccatū veniale. Et specialit̄ si tūc
 nō occurrat vel cōpareat paup̄ q̄ sit in pi-
 culo mortis nisi ei succurrat. q̄ tūc tenet
 aliquis iuuare primū tam de sup̄fluis q̄
 de his que sunt necessaria ad statū. nō au-
 tem de his que sunt necessaria simplicit̄
 ad victū. quia melius debeo me amare et
 vitā meā q̄ alteri⁹. Et ibi data est general̄
 regula/ q̄n dari debz elemosina sub pena
 peccati mortalis. tūc scz/ quādo videt ali

us in piculo mortis/ nec videt quō ei suc-
 currat p̄ aliū. Tunc enī tenet quis occur-
 rere sub pena peccati mortalis/ si facere po-
 test sine piculo tali in quō alter est/ quod
 nominat̄ extreme necessitatis.

Consideratio. XI

Quando gula est peccatū et quale.

Gula est desiderii aut appetit⁹
 deordinatus. in manducando
 Et est de se veniale. Et p̄t eue-
 nire quinqz modis. Aliq̄n ap-
 petitus est solū ex natura. quādo natura-
 liter desiderat manducare ⁊ bibere. q̄n fa-
 mes aut sitis habet. et in hoc nō est peccatū
 nec in delectatiōe que naturalit̄ est in mā-
 ducādo. quia hoc non est in nostra p̄tate
 ¶ Secūdo ultra desiderii hoc iungit q̄n
 desiderii voluntariū ⁊ placentiā in dele-
 ctatiōe. ⁊ ibi est peccatū veniale. ¶ Tertio
 quādo fit transgressiō alicui⁹ mandatoꝝ
 dei vel ecclēsie. sicut ieiunioꝝ statutoꝝ/ p̄
 gulam sine causa rationabili. Quā t̄n p̄so-
 na gradit̄ se grauaret in ieiunādo scz vel
 p̄pter ei⁹ senectutē/ vel infirmitatē/ aut ni-
 miā inuētutē/ aut propter laborē q̄ est ei
 utilis ⁊ necessari⁹/ vel q̄ nō habz vñ pasca-
 tur vna vice. aut q̄ habet infantē quem
 lactat ⁊ nutrit. In casibz istis ⁊ similibus
 nō tenet p̄sona ieiunare. imo peccaret ali-
 quādo si ieiunaret. quia aliq̄n grauaret na-
 turā suā ⁊ cōplexionē nimis. ¶ Quarto
 quādo tale placitū habet in manducādo
 q̄ preponit diuino amori. hoc est dictū
 q̄ pot⁹ fieret transgressiō mandatoꝝ dei/
 q̄ q̄ abstineret a manducādo. ⁊ ibi e
 peccatū mortale. sicut si aliquis propter suū
 gulosum māducare. vult rape alienū. aut
 nō vult ire ad ecclēsiā quādo ad hoc tene-
 tur aut q̄n sciēter omittit facere aliquod
 mādatoꝝ dei/ p̄pter nimiam suā repletiōem
 aut inebriatiōem. ¶ Et hic scit q̄n ebrie-
 tas est peccatū ⁊ q̄n nō. Quia si q̄s cadit in
 ebrietatē fortuitu. p̄ potatiōez maiorē q̄
 sit rationale/ vel fortius vinū q̄ putauit.
 peccatū est veniale. Si autē p̄sona bene
 p̄cipit ⁊ vidit ⁊ scit malū quod accidit ex
 inebriatiōe ⁊ nihilomin⁹ p̄ gulositatem
 inebriat se sciēter/ ipse peccat mortaliter.
 Et similiter facit ille q̄ aliū p̄ maliciā ine-
 briat. aut p̄ inebriati malo scz vel ad deci-
 piendū vel ad infamādū. ¶ Et q̄s conside-
 radum q̄ si p̄sona tenet p̄votiū aut p̄ gene-

De cognitiōe peccatorū

rale preceptū ecclesie. aut p penitentiā/ ieiunare. et accidit sibi vnū aliqd de supra memoratis impedimētis/ p que grauatur/ bonū est q petat consiliū de non ieiunando a suo plato. vel ad min^o a suo curato. aut p fessore. si cōpetenter fieri pōt r requiri ad habendā maiorē securitatē.

Consideratio. XII

Quando luxuria est peccatū et quale.

Luxuria de se est cōtra mādātū dei. Et fit multis modis Quia aliqñdo nō est nisi in p̄rio motu cogitatis. r ibi est pctm veniale. qz consensus nō est pfect^o. Secūdo p̄t haberi cōsensus ad delectatōes q̄ est in ope luxurie qd̄ esset pctm mortale. r ibi ē pctm mortale. Et silr accidit in alijs peccatis. vti aliq̄s possit tantū delectari i cogitādo quō su^o inimicus haberet magnū dolozē aut infortunū/ q̄ peccaret mortalliter posito q̄ hoc maleficiū nō veller facere suo inimico. Silr p̄sona p̄t cogitare de delectatōe quā habet illi q̄ peccant sp̄ luxuriā r in hoc habere bñplacitū p̄ delib̄eratiōem p̄fectā/ q̄ peccabit mortalliter posito q̄ nolit tale op^o facere. Aliū esset si q̄s acciperet delectatōem in his q̄ de se nō sunt nisi veniale pctm. qz p̄sensus in pctm veniale/ nō est nisi veniale pctm. Tertio potest haberi cōsensus ad opus carnale/ extra matrimoniū. r ibi est sc̄mp peccatū mortale. Quarto aliqñ nō solū tenetur mala volūtas in corde. imo etiā nutrit ipsa a foris in videndo r loqñdo vel tangendo se vel aliā p̄sonam. r ibi sp̄ est mortale pctm. sicut volūtas ex qua seq̄t opus. est pctm mortale. Ecce videtis quot peccata mortalia sūt sepe/ quādo tenet mala volūtas. r specialit̄ in choreis r in alijs iocunditatib^o seculi. Aliū dicēdū foret si nō habeat mala volūtas ab intus. qz videre pulcritudinē mulieris/ fieri potest sine peccato. vel q̄ nō erit nisi pctm curiositatis. Debet etiā cauere p̄sona. se iam dico/ q̄ n̄ det causam peccādi alteri p̄ visum. aut trāsitū suū. aut sermonē. aut tactū. qz ibi cēt pctm. posito q̄ nō veller peccare carnalit̄ quia etiā cauere dñt picnla que eueniūt p̄ malos motus/ q̄ inde exurgūt. Quinto cogitari p̄t de pctō carnis ad cōfitendum vel ad cauendū. vel solū p̄ cōditionē. dicēdo si nō esset p̄tra mādātū dei/ talis res fi

eret aut talis. r ibi sepe nō est pctm. vel n̄ est nisi veniale. S3 tñ q̄ caueat mal^o consensus p̄tra mādātū dei. r q̄ talis cogitatio nō inflāmet se nimis De hoc pctō scripti diffusius alibi in vno tractatulo nominato speculū anime

Consideratio XIII

De mendacio r quale peccatum est.

Mentiri ad dānum magnū alteri/ est peccatū mortale. Mentiri per iocū aut ad vtilitatē suā vel alterius/ sine damno alteri est pctm veniale. Et sciendū q̄ bñ pōt celari aliqua veritas sine mēdacio et sine pctō. S3 tñ om̄e mendaciū/ est malum r pctm. qz fit abusus loq̄le q̄ ordinata ē ad hoc manifestandū qd̄ est in corde. r p̄cipaliter p̄pter hoc. qz si dare licētia mētidī sine pctō/ destrueret tota fiducia societatis q̄ est inter hoies. qz nesciret qñ veritas diceret r qñ nō exq̄ mētiri posset licite in aliq̄ casu. Quātū ad opa bñ pōt fieri aliqd ad aliā intētiōesq̄ ad eā ad quā accipiūt vidētes. ad celādū se in certis casib^o. sicut faciūt q̄ insidias aprāt r faciūt i bell

Consideratio XIII

De iurādoz quando est mortale.

Iurare falsum sciēter. in oi casu est pctm mortale. siue i reb^o serijs. siue in iocis S3 si p̄ inaduertiā aut facilitatē loqñdi perierat/ p̄t esse veniale pctm. quāq̄ mala cōsuetudo nō excuset eos q̄ p̄ ipam piurant Ibi vides q̄ grāde malū est assuēcere se iurationib^o. Et accipit iuramētū ad intētiōē ei^o cui fit. r fm vsū cōem intelligēdi qz q̄ arte iurat falsum. arte periurat. Et qñtū ad iuramētū de futuris/ p̄sona statū piurat tūc cū h̄ volūtatē firmā/ nō impledi. vel quia nō complet de facto.

Consideratio XV

De correctōne fraterna.

Nos tenemur sub pena mortalis pcti/ corrigere bonis sermonib^o vel aliter/ nostrū p̄ximū qñ scit q̄ malefacit. r certū tenet q̄ p̄ illaz correctōes q̄ ei fiet ipse se cōtinebit. r alit̄ nō. S3 si estimat q̄ nihil pficiat. r q̄ forte peius faceret vel p̄seq̄ret vel odiret is q̄ talē instrueret. tūc nō tenemur p̄ximū corrigere. nisi sim^o iudices. vel p̄blica officia

habentes. qz esto qz malefactor irascatur. aut nō. ipe est puniendus. nisi esset qz forsi tan p̄pter hoc/ maius malū adueniret reipublice et bono cōmuni. Et intelligit etiā hoc. qn̄ publica sunt peccata

Cōsideratio XVI

Quā facere cōtra cōscientiam/ est peccatū mortale aut non.

Quoniam p̄sona que firmā habet cōscientiā de aliq̄ qz sit peccatū mortale. et in illa cōscientia ipsa hoc facit/ peccat mortaliter/ quantum eius res illa sit nō mala. S; tales false cōscientie sepe refutari debent. et auferri ad iudiciū magis sapientiū. Et est intelligendum quod dicitur/ de cōscientia firma. qz p̄pter quāsdā faciles dubitatōnes que habentur et q̄s nō est facile auferre qn̄z/ nō oportet qz hoc qd̄ dicitur est/ habeat locū. et qz habet fortior cōscientia ad contrarium.

Cōsideratio XVII

Quō de duobz malis/ min⁹ est eligendum.

Quotienscūqz p̄ suū factū aliq̄s cadit in tales laqueos/ qz effugere nō potest absqz peccando. tūc debet omittere et cauere/ ne faciat id qd̄ de se est peius. Quēadmodū siq̄s iurasset occidere aliū. ipse debz nō tenere suū iuramentū. et nō occidere aliū. Et similiter dico de omnibus iuratōibus et de omnibz minis. p̄missionibz et votis p̄ que peius fieret ea seruando q̄s omittēdo p̄pter supuenientes casus fortuitos. v̄l quia facere sunt stulte et improuide.

Cōsideratio XVIII

Quādo ignorātia est peccatū et quomō.

Ignorātia accidere potest/ aut p̄ negligentiam non volendi apponere laborē ad sciendū id qd̄ debet sciri. aut ad finē qz liberi peccant p̄ctm̄. imo aliq̄n̄ graui⁹ efficiūt. Alia ignorantia qn̄ q̄s fecit suā diligentiam fm̄ statū suū et suū intellectū ad sciendum id qd̄ sciendū erat/ et tñ nō scit totū hoc qd̄ expediuit sciri ad suū statū. Et talis ignorātia/ excusat ex toto p̄ctm̄. sicut ignorantia facti. Si aliq̄s putaret māducare pisces in sexta feria/ et dant ei carnes in similitudine pisciū. talis māducādo nō peccat. nisi aliter sciat. Et silr in pluribz casibus. qz

ignorātia de se nunq̄s est peccatū. s; negligentia et p̄cept⁹ sciēdi/ facit peccatū.

Consideratio XIX

De confessione multa documenta.

Res tenemur cōfiteri postq̄s peccauim⁹ mortaliter/ tantūmō in casibus que sequūt. Videlicet vna vice in paschate p̄pter ordinatōem ecclesie. Secūdo quādo recipi debet sacramentū eucharistie. et fm̄ quosdā omnia sacramēta. baptismo excepto. Tertio quādo quis est in periculo mortis fm̄ verisimilē cōiecturā et humanā dubitatōnē. sicut in piculo grauis infirmitas. aut belli aut maris. Quarto qn̄ habet p̄fessor qui absoluere potest de peccatis. et putat siue credit qz nunq̄s habebit. nisi forte nūc: vt accidere potest in casibz prelati referuatis. Quinto qn̄ firmā hz q̄s cōscia qz quā nō deponit qz debet cōfiteri. Et est hoc intelligendū qn̄ haberi potest p̄sbyter talis qz possit absoluere. et qui nō sit qui cōfessionē reuelet. nec horret cōfiterē sibi ad malum faciendū. Quia in tali casu fieri debz acti nō habere talē sacerdos. etiā si eēt ipse p̄prie curatus. Et quāuis materia ista de confessione sit bene vtilis ad diu tractandū. tamē ego breuiter trāseo/ dicēdo de ea que sequūtur. P̄rio de peccō veniali nemo tenet cōfiteri. quāuis sit bñ factū et p̄fectio. Et similr dico de circūstantiis et cōditiōibus/ q̄ de se nō sunt peccā mortalia. Tē celari d̄z peccm̄ alteri in confessione/ sicut cōfites vellet qz celare suū peccm̄. et nō debet obediri cōfessori qz hoc vellet inq̄rere. et sp̄aliter si nō sciret bñ qz cōfessor vellet proficere alteri et nullo modo nocere. sic sit qn̄qz ad trahendū aliū a suo peccō singulariter extra confessionē. nisi forte i casu quo p̄prie peccm̄ dici nō posset p̄sbitero cuiusqz/ sine accusando. Tē qz nō hz cōtritionē. hoc est p̄positū et desiderū abstinentiā a peccō. talis nō absoluit. et debet p̄stea integre cōfiteri. et etiā de ista fictiōe. se simulasse scz quasi habuerit bonā contritionē. Et fm̄ aliq̄s sufficit qz nō habeat p̄sens voluntas peccādi. Tē bonū est breuem facere cōfessionē. sine faciēdo longū p̄cessum et sine dicēdo longā q̄si fabulam. Sufficit qz cōfessor sufficiēter intelligat hoc qz cōfites fecit. et qz omittat id qd̄ ad grauitatē peccati non p̄tinet. Et sp̄alr hi qz

De cognitiōe peccatorū

sepe confitētur. aduifare debent hoc de q̄
hūt spēaliter cōfciāz et hoc ipm dicere et
residūū ī generali et breuiter. nisi forte ali
ter fieret/ ad hūndum consiliū aut consola
tionē. **I**te cōtingit q̄ aliq̄s ignorat de
aliq̄b factis. **I**te faciat vel non. nec etiā
scit vtrum mortaliter peccet aut non. et
in tali casu/ potest confiteri sub conditiōe
dicendo. **E**go dubito de tali facto aut de
mō facti et de intentōe/ pro q̄nto ego pec
caui ego p̄fiteor. qz in cōfessione mentiri
nemo debet. nec affirmare hoc de q̄ est du
biū. **I**n bonū est et securū de talib penite
re/ ac si quis cert⁹ esset. **I**te si q̄s sentit se
p̄ frequēter cōfiteri q̄ minozē ex hoc habe
at deuoiōem/ occasiōe consuetudis/ talis
debet abstinere ad aliq̄d ips. **E**t si liter di
co de recipiendo sacramēta corporis dñi
nostri **J**esu xp̄i. **S**z q̄ se sentit p̄ficere ex h̄
magis et magis/ et habere maiorē cōfciē
tie pacē/ p̄t om̄i die confiteri et om̄i die
cōicare. **I**te nemo p̄sumere debz q̄ pos
sit aut sciat se ponere in statū talē p̄ dilige
ntiam cōfessionū/ quin sp̄ inueniat de pul
uere defectuū venialitū. qz in ipsamet con
fessione peccat venialit. **I**taqz in vacuū
talis fatigaret se. q̄ nimis veller de talib⁹
defectibus confiteri/ et circa eos imorari.
Quia etiā q̄rat hō multis alijs modis q̄s
per confessionē. vti est dicere pater noster
aut p̄cuere pectus suum.

Consideratio XX

De p̄ctis que sūt in mercantijs.

Mercantijs cauere debēt alique condi
tiōes specialit. **V**idelicet q̄ nihil iure ab
aliq̄/ nisi qd̄ tenere velit. et nisi teneatur. qz
aliter p̄iurat et peccat mortalit qui scient
facit. **E**t est hoc dura res. p̄ nostris merca
torib⁹ de frācia. **I**te q̄ vitet mēdaciū (et
specialit ad damnū alteri⁹) in laudādo su
as merces multo plus q̄s iudicent esse lau
dāde. **I**te si in mercib⁹ siue venalib⁹ sunt
magni defect⁹ q̄ sciri non possunt aut p̄ci
pi/ siue recipiēdo siue tangēdo/ nō debēt
celari. nec vendi debēt ac si p̄dictos defe
ctus nō haberēt. **A**lter enī fieret deceptō
alterius/ grādis et aliter q̄s q̄s rōnabiliter
vellet q̄ sibi fieret. **I**te q̄ pro mercantijs
suis q̄s non p̄dat seruitiū dei ad qd̄ tenet
per p̄ceptū dei aut ecclie. et spēaliter fm̄
patrie p̄suetudinē in q̄ est. et quā plati sci
unt et sustinent. **I**te q̄ custodiāt bona

fides fm̄ q̄ merces constiterūt et pro q̄nto
vē. i. p̄ss. nt. saluo sufficiētī lucro fm̄ la
bores factos et fm̄ tēpus qd̄ currit. **E**t q̄
p̄pter simplicitatē alteri⁹ aut bonā fidem/
nō fiat ei peius. **I**te q̄ nō vendat cari⁹
ad credulitatē q̄s ad argētū. **N**isi forte ha
beret damnū magnū in nō habendo argē
tum. **E**t in casu isto et in om̄ib⁹ similib⁹
debet homo suā examinare cōfciāz. **Q**uia
si iudicat q̄ plus diligeret suam pecuniā
vel etiā minozē. q̄s expectare et plus habe
re/ p̄pter damnū qd̄ recipiet. ego teneo/ q̄
rōnabiliter p̄t vendere carius/ fm̄ dam
nū quod scit aut intelligit se habiturum.
Propter qd̄ in multis casib⁹ sciri potest/
quando erga deū fit vsura et quando nō.
quia intentio est que facit p̄ctm̄ erga deū
quicqd̄ sit de iudicio ad homines. **P**ropte
rea si quis carius vendat ad credulitatē si
ne expectantiā/ et p̄pter hāc causam/ nō vel
let statim solui/ vsura est. **I**tem ad cauē
dū p̄iuratiōes et mendacia et alia p̄ctā/ ego
consulo. seruari consuetudinē quozundā
bonoz et fidelitū mercatorū hoc est. nō su
p̄ferre suas merces. s̄ eas vendere ad vnū
verbū. **E**t quādo videbit̄ hec cōsuetudo/
citius et breuius emet. et fiet placitum deo

Consideratio XXI

De bona fidei nostre credulitate.

Quilibet homo q̄ habet rōnē et
discretiōem/ debet p̄ exp̄sum
credere articulos nostre fidei. et
veritates q̄ ei cōiter p̄dicant et
annūciantur. tam p̄sum setē ecclie. vti
est in colendo festa et p̄ auctores approba
tos et p̄ suū curatū. **S**icuti est q̄ est vnus
solus deus in trib⁹ p̄sonis. qui om̄ia crea
uit. et q̄ habz iustū et sapiēs regimē totius
mūdi. **E**t cōfōrmiter de alijs articulis et
veritatibus. **N**ec debēt simplices hoines
magnas facere inq̄sitiōes de talib⁹ verita
tibus. sed eas credere humiliter. qz pessī
ma sup̄bia est nō velle intellectū suū sum
mittere ad credendū et se inclinādū/ in id
quod deus p̄cepit. **C**ōtra hoc faciūt illi
q̄ murmurāt de hoc q̄ deus facit vni et nō
alteri. ac si sit iniustus. aut nesciat qd̄ faci
at. **C**ōtra hoc faciūt sortilegi et sortile
ge. **E**t si eueniat q̄ inimicus tibi afferat vl
mittat tibi fantasias et cogitatiōes contra
aliquas veritates fidei. et tu sentis q̄ eas
repellere nō potes. nō reputes et cōtemne

cas. tantū cura q̄ bonū habeas desiderū
 et voluntate credendi id quod credendū
 est: fm q̄ teneris. Et ista bona volūtas
 reputat tibi pro facto. et erit tibi merito-
 ria. Nec hoc dico quin etiā rogare debe-
 as deū/ q̄ libereris de tali tentatōe. Et eti-
 am habere cōsilia sapientū. Quāq̄ fre-
 quēter nō sit aliud consiliū/ q̄ qd̄ dicit. si-
 cuti alia vice planē scripsi de tentatōibz
 blasphemie. Et sicut fuit dictū sancto An-
 thonio qui aliquādo posuerat se ad pen-
 sanda diuina iudicia: quō vnus est bon⁹
 alius est malus. quō tot ⁊ tanta est quāti-
 tas dānandoz respectu saluandoz. Et
 similiter de alijs iudicijs dei. Et tūc dictū
 fuit ei Anthoni anthoni de te cogita. ⁊ de
 um dimitte cōuenire cum suis creaturis.
 Satis enī sapiens bon⁹ ⁊ potens est/ ad
 faciendū id qd̄ faciendū est. etiā absq̄ hoc
 q̄ tu doceas eū. aut introcas secreta eius.
 Sicuti ei dicebat. fac bñ et bene habebis

Consideratio XXII

De excōicatioe et de remedio eius

Quilibet p̄sona/ que sciēter se p̄
 mittit excōicare/ ⁊ nō apponit
 q̄ cito potest remediū. p̄ sua ab-
 solutiōe. ipsa peccat mortaliter
 pro cōtemp̄tu sui plati. ⁊ cū hoc pd̄dit bo-
 na que sūt in sancta ecclia/ qd̄ est pd̄ditio
 horribilis. Et est hoc intelligendū vsq̄q̄
 peniteat ⁊ confiteat. ⁊ habeat suā absolu-
 tionē ad min⁹ a deo. Quod tūc fit. qñ q̄s
 ab ecclia excōicatus est. nec potest cōue-
 nienter apponere remediū ad habēdā su-
 am absolutiōem. ita statim. ⁊ inclamat mi-
 sericordiam a deo. Et tūc nō est expulsus
 habendi p̄tem suā de bonis que sūt in ec-
 clia sancta generaliter. qñq̄ adhuc non
 debeat intrare ad officiū diuinū. nec alia
 sibi prohibita facere. quousq̄ suam ab ec-
 clia habeat absolutiōem. Et debet vi-
 tari om̄is homo excōicatus ab ecclia/ q̄
 est noiātim excōicatus ⁊ denūciatus. ⁊ p̄
 hoc scitur q̄ ip̄e est excōicatus. excepto in
 quibusdam casibz. vti seruitoz p̄t seruire
 dño suo excōicato. vti etiā potest eis fieri
 sermo p̄ correctiōe eozū. vti in casu exte-
 me necessitatis. ⁊ sic de alijs casibz.

Consideratio XXIII

Quomodo sacerdos vitari debet ne mis-
 sa eius audiat.

Vitari nō debz sacerdos in suis
 missis aut alijs officijs: nisi sit
 excōicatus p̄ suū nomē ⁊ talis
 denūciatus. Alias quantūcūq̄
 sit peccator ⁊ tenēs concubinas/ aut alia
 faciens mala/ quia ex quo prelati superio-
 res in ecclia dei/ hec sustinent/ nemo te-
 net tales vitare. Et si sunt aliq̄ iura q̄ vi-
 dent dicere eos vitandos/ illa sicut p̄mis-
 sum est intelligenda sunt. Aut desecerūt ⁊
 nō tenent/ p̄ nō vsū. ⁊ ad peius cauedū
 ⁊ ne homines frequēter eleuetur et faciliē
 cōtra suos curatos/ propria auctoritate.
 Tamē hic nihil affirmo ⁊ ex causa. De h
 alibi largius scripsi.

Consideratio 24

Quod malū facit peccatū veniale ⁊ vnde

Quia peccatū veniale (venit.
 q̄ nō auferat grām dei tñ p̄ ip̄z
 veniūt plura ⁊ magna damna.
 propter quod cauendū est ⁊ ab-
 stinendū ab eo fm posse. Quia p̄ ip̄m ad
 quirit pena. ⁊ pdunt plura bona alia que
 fieri possent. ⁊ grandia merita que lucrari
 possent. ⁊ ruitur citius in pctā mortalia.
 Et vere bonus filius/ non solum cauere
 debet patrē suū prodēdo vel tradendo
 offendere/ vnde pdat amorē patr̄. sed eti-
 am custodit se ⁊ abstinet se facere quicqd̄
 non est ad placitū patr̄is. Quāuis itaq̄
 in pluribz casibz vti dictū est/ possit aliqd̄
 malum fieri absq̄ mortali pctō vel absq̄
 pctō aliquo q̄ scz ad bonā intentiōem. et
 propter bonū finē fit: sicut dixi in deside-
 rando laudē mundanā aut devolendo al-
 teri malū tempale. nihilomin⁹ bon⁹ seru⁹
 dei. plurimū immo plus dubitat et timeret
 decipi ⁊ defectū cōmittere in talibz casibz
 q̄ in illis que clare ⁊ manifeste sunt mala
 ⁊ que bene fieri nō p̄nt. Scit enī inimic⁹
 q̄ bonus dei seruus nūq̄ cōmitteret ali-
 quod qd̄ sciret/ aut qd̄ in aperto clareret
 esse malū. et ideo conat coopire malū sub
 vmbra ⁊ similitudine boni. Hortat enim
 qñ q̄rere falsam laudē sub vmbra vitan-
 di infamiā vel proficiendi alteri. Et inde
 veniūt male iactantie. ⁊ vane excusatiōes.
 Conformiter in corrigendo aliū vel inq̄-
 rendo. vel desiderādo malū alterius sicut
 terigi supius. Ecce in cōclusionē vide-
 ris q̄ nihil est securitatis in hac vita. que
 nō est nisi tentatio. Propterea hūiliare de
 3

De cognitiōe peccatorū

bemus nos in timore p̄pato cum spe sub dei nostri boni patris gubernamiet expectare q̄ semp̄ erim⁹ in tentatiōe vsq̄ ad vltimā mortis horā. sicut affirmat sc̄a scriptura. Et sanct⁹ Antoni⁹ hoc dicit. et nos videm⁹ ad oculū q̄libet die. Et hec est sufficiens causa tenēdi nos q̄tidie i custodia nostri. in vero timore et hūilitate. sicut p̄cipui suā sententiā qualibet expectates hora et nō sciūt qualis futura sit. vel qualis sit. in iudicio domini sui.

Cōsideratio xxv et vltima. Generale exemplū declarās qd est peccatū mortale aut veniale.

Ad melius intelligendū omnes supra dictā materiā/ accipiam aīam nostrā/ comparando eā per exemplū vni regine. et deū regi alicui/ spōso eius. et inimicū traditori regis. et tentatiōes ad similitudinē nūcioꝝ. **P**rimo ergo q̄ regina frācie sit cū rege in camera sua sicut eius spōsa et amica singularis veniet aliq̄s gartio aut famul⁹ nūci⁹ missus ab regis inimico/ ad loquendū regie ad inducendū et inclinandū eā vt dimittat regē et se donet inimico eius. Sit pro exemplo rex anglie. Regia p̄t sex modis aut statib⁹ se habere erga nūciū q̄ querit eā de honestate. **P**rim⁹ stat⁹ ē talis. q̄ nec velit nec dignet̄ recipe talē nūciū q̄ eā req̄rit dehonozare nec audire p̄ba ei⁹. nec recipere ip̄i⁹ dona. imo faciat turpē. malū et durū vultū et expellat eū foris domū suā turpiter. **V**ah de te. et vah de tuo dño. fuge hinc fuge. in mala hora veneris. Et q̄ regina statū reuertat̄ ad regē suū sponsum et dicat magnā turpitudinē et iniuriā quā suus inimic⁹ req̄sierit ad faciendū et petat ab eo vindictā et de tāto teneat se regina. p̄pius ad regē et firmi⁹ in eius amore. sp̄ req̄redo adiutoriū ei⁹ cōtra tales infideles nūcios q̄s nec videre dignat̄. **S**ecūdo status p̄t esse q̄ regina nō refutabit statū audire talē nūciū q̄ forte appoztat ei⁹ donaria ex pte hostis regis aut aliq̄s placētiās habebit. tñ displicet eidē regine q̄ venit. et p̄diliget q̄ nō fierēt sibi tales p̄ntatiōes seu dona. nec dicerēt tales nūciatiōes. Et nō recipit eas ex toto. imo conat̄ tandē et nūciū refutare. **T**ertio stat⁹ est q̄ regina libent̄ videbit talia p̄ntia et dona et audiet verba nūciū q̄ eā sollicitat ad inhonesta et

ad dimittendū suū sponsum regē. et sentire suo hosti. q̄s q̄s nō veller assentire dicto nuncio in hoc qd ille ab ip̄a petit. nec ire de facto ad hostē regis. sed tñ bene placet ei q̄ talia verba sint sibi dicta. et tenet colloquiū suū intra camerā in p̄ntia regis cū dicto nuncio. **N**ec curat ip̄a de recurrendo ad regē/ ad petendū adiutoriū suū. cōtra tales infideles suasiōes. **Q**uartus est quādo regina p̄ verba consentit et facit et conat̄ ad hoc q̄ faciat voluntatē regis anglie et recipit dona et bonū facit vultu nūcio eius et ex hoc incipit ex toto dimittere spōsum suū regē francie et dat se ipsam hosti eius. **Q**uint⁹ status est q̄n regina nō est cōtra solū cōcordasse ad id qd ab ea rex anglie petit et recepisse suū nūciū cū bono vultu. sed etiā p̄git ip̄m q̄sitū spōre/ p̄pter odiū quod iā cōcepit cōtra suū spōsum. et malū amorē. et stultū. quē h̄z ad hostem. **Q**ue etiā nitit̄ facere eius voluntatē et vltronea req̄rit eū. sicut gartia effrons vel effrenis et stulta feia expozita. **S**ext⁹ status est q̄n regina taliter est fixa et traducta in talem statū sicut iā dixi q̄ p̄ quācūq̄ re que ei dici possit aut fieri/ ipsa tamen nō vult inde abstrahi nec p̄cussioib⁹ nec blādimētis fact⁹ sibi a suo spōso nec p̄ duriciā q̄scunq̄ rex anglie ei faciat in suo seruitio. nec p̄yrecūdia. nec minis. nec p̄ quācūq̄ re q̄ sibi posset accidere. imo est obstinata. **I**nter istos sex status/ prim⁹ est bonus et virtuosus et laude plen⁹. custodiens fidē regine et fidelitatē et amorē eius et p̄ hoc magis diligit regē et diligit ab eo. **I**n secūdo/ regina custodit fidelitatē suā erga dñm suū/ sed in hoc deficit. q̄ nō pellit foras ita statim. ita dure nec ita turpiter p̄dictū nūciū qui eā q̄rit ad dehonozatōz sicut ipsa deberet. et i hoc est sepe p̄ctm veniale. **I**n tertio statu/ regina peccat grauius cōtra dñm suū. q̄m in ei⁹ p̄ntia/ ipsa libēt̄ audit verba aduersariōꝝ ei⁹. et eorum accipit munera et recipit malas placētiās. q̄s q̄s non velit abscedere de facto cōsentiēdo ad hñdū societate ad eos. Et in hoc sepe est mortale peccatū et p̄dit gratiā dñi sui. **Q**uia nō dz ip̄a bñplacitū accipere nisi in ip̄o. nec se ponere ad piculum hñdi cōsensum ad opus. **I**n trib⁹ alijs statib⁹/ sp̄ p̄dit regina grām dñi sui et pei⁹ in q̄nto q̄s in q̄rto statu. et pei⁹ in sexto q̄s in q̄nto. **Q**uia in tali casu/ regina ē incor-

rigibilis et occidenda vel ardenda sine remedio. **P**er hoc exemplū si volumus bene pensare/possumus melius videre in qualibet tentatione quā per dīm grām dei per mortale peccatū et quā nō. **S**cire enī debent quod quilibet tentatō/nunciū ē inimici infernalis/ quod nos requirit ad ei consentiendū et ut aīa nra pdat et rūpat fidelitatē suā quā deo et dño suo dicit et spōso. **E**t fīm quod aīa resistit aut pl⁹ aut min⁹/ fīm hoc ipa custodit meli⁹ aut pei⁹ fidelitatē et grām amici sui. **E**t consideret diligēter iste mod⁹ in quilibet peccatō. hūdi se, aut resistere scilicet, aut consentire, et inveniēt quilibet istoz sex statū esse possibilis. **S**cietis etiā quod tertius stat⁹ est difficilior ad bñ agnoscendū, per eo quod est inter duos stat⁹. quod un⁹ est peccatū mortale, scilicet qrit⁹ et alter nō. **E**t est sciendū quod quilibet aliqd est phibitū sub pena peccatū mortali/ et aliqd h nō vult facere per exteri⁹ op⁹/ et nihilomin⁹ perfectū cōsensum hz in corde/ quod velle tale op⁹ facere si tps pateret et loc⁹ aut nō obesset verecūdia/ talis peccatū mortali. **E**t si non habet talē cōsensum perfectū, et nihilomin⁹ libentē rememorat diu in cogitādo tale factū quod est phibitū, et accipit cōplacētiam magnā et inordinatā, peccat etiā mortali/ scilicet nō ita gravit sicut aīa. **S**i aut op⁹ aut factū tale sit/ quod nō sit phibitū sub pena mortali peccatū/ generalit⁹ quēadmodū mulier aliq⁹ maritata possit cogitare de marito suo quod est absens, et accipit cōplacētiam in mēoria societatis eius, aut sicut aliqd cogitare possit ad cibū quē māducatur⁹ ē in pradio et hñ complacētiam sine tali peccatō mortali. **Q**uia cōplacētia aut delectatio/ nō est peccatū/ nisi i hoc quod est phibitū aut quod de se trahit ad phibitū. **A**lteri⁹ cōsiderare in exēplo pū posito/ quō regīa desiderare potest continē eē in amore regis dñi sui. **E**t iō ipa odit oīa suo amorē sria. **A**ut ipa nō diligit eū, imo magis timet penā et irā regis, et velle quod nō eēt pñs aut mortu⁹, ad finē quod alibi posset q̄rere cōplacētia sua. **I**n p̄rio statu sunt boni/ quod amār deū ppter suam bonitatē, sicut boni filij suū p̄rez. **I**n scdo statu sunt illi quod solūmodo per timore damnatiōis abstinēt a malefaciēdo, et vellent deum nō habere potestātē aut voluntatē eos puniēdi etiā contra suā mā data faciētes.

Explicit tractatus precedens.

Tractat⁹ eiusdem

de arte audiendi confessiones.

Æ

Si virtus

Quā assuefactō signit/ certū quod ars opet/ nō nihil in pdest artis traditio/ apd eos quod nōdū perfecti sunt in virtute. **H**oc in arte quilibet pspiciū est. **E**t quā ars artium est regimē aīaz/ p̄ferri in confessiōibz audiēdis. **S**tudui quōsdā generales cōsideratiōes tradere brevit⁹ et distincte, quod eē p̄ficiuas/ experientia doctrice cognoui. **I**nducit hoc agere me non mediocriter/ quod paucos hac tenē repperi quod pfecte unqz et itegre cōfessi fuerūt, causa existēte in multis vel negligentia vel ignorātia confessorū.

Prima cōsideratio. **P**rovideat ante omnia cōfessor pur⁹ esse qui purgādis aīmabus inuigilat. **S**pem quod sui laboris et p̄ficiendi circa alios/ nō in p̄pria sed diuina virtute reponat. **D**emūnerit iugiter, quā neqz quod plantat neqz quod rigat est aliqd, scilicet quod incrementū dat xp̄s. **E**t quod nisi spūsc̄tus cordi assit audiētis/ in vanū laborat lingua loquētis vel cōfessionē audiētis. **O**ret igit crebro (prouit sapiens de corpali medico consultit) quatin⁹ dirigat op⁹ suū a deo ut eiusdem virtute roret et crescat.

Consideratio II

Collocet se cōfessor in arce seu specula rōnis abstrahēs semetipm quātum potuerit ab homie exteriori tam in se quod in alijs, ut spū ambulet et nō carne, ne forte illeceforis corpore/ fiat ipse laqueus p̄ditōis sibi ipsi, totus in aīarum p̄spiciēda qualitate spūaliter inuigilet, nō attendens discretōem seruū vel formaz. **A**liquin quod ei p̄derit si vniuersum mundū lucret, animē vero sue detrimentū patiat.

Consideratio III

Compleat erga quēlibz sibi cōfiterē/ solitū cōfessoris officii, nihil p̄cipit aut in solo trāscursu puolās, scilicet morositate puigili/ oīa plene exaians diiudicās quod mēorie quod cōfiteris quod dicēda iponenda ve fuerint ea diligētī repetitōne reponens insigat. **Q**uipe eligibili⁹ est paucos audire com

D 4

De arte siue scientia

plete q̄ mltos impfecte cū consciāz scrupulis nō tam expedire q̄ impeditos plerūq̄ relinquere. **I**mitet in hoc deū cuius pfecta sunt opa. **V**allem nāq̄ si curatus essem/multoz differre p̄fessōes post pascha/ etiā ybi quidā nō redirent/ q̄ q̄ ce cos cecus seducerē. dum p̄yere absolutis ipsi non recte absoluti se gererent.

Consideratio IIII

Distendat cōfessor opibz in cōfessis nihil q̄rere p̄ter salutē aiāz suāz 7 solutōz liberā a laqueis pctōz. vt nihil agat ad q̄stū. recales illō. **G**ratias accepistis gratis date. **N**ihil ad mūdānā ostendet gloriā. **P**aupibz eā sicut diuitibz se tradat 7 offerat. turpibz 7 pulcris. indoctis vt doctis. nisi forte pro q̄nto maior inde fructus honorq̄z dei sparet seq̄. **P**roderit supra modū hec sinceritas recte itentōis vt velut magnes aliq̄s spūalis/ferrea etiā populi corda vituosiū ad se trahat.

Consideratio V

Expedi vt cōfessor zelans aiās/obtineat a plāto/subditōz suā in casibz reseruatīs p̄tātē seu relaxatiōem/ p̄cipue nisi sint casus pblici 7 scādālosi. **R**epiunt itaq̄z paucissimi q̄ nō inciderunt in aliquē talū casū qui ep̄o reseruat. **S**ciētēs vō ipsi cōfessi seipos nō debere remitti deiceps ad altez/ magis se p̄nos p̄mptōz reddūt. nā vni confessionē suā libenti 7 citi 7 detegūt. **C**ōfessor etiā filiter eos p̄sumit liberius introgare de singul. pleni 7 q̄z sanare simulz semel ipos absoluēdo cōfidit.

y

Consideratio sexta

Sciat cōfessor oia pctōz genera 7 spēs/ tanq̄z medic⁹ doctissim⁹ spūaliū egritudinū. **P**reterea qualr hoies diuersoz statuum 7 varioz officioz peccare p̄nt/ nullaten⁹ ignoret. **E**t quanq̄z ad hec cognoscēda/ facti sunt tractatuli. atq̄ aliq̄ sunt q̄ nō tuto p̄mittūt scripto aut v̄bo pblico/ p̄pter euitādū q̄rundā scādālū. s; ea secretediscāt ipsi q̄z intelt hoc nō nescire. sic medicos/ morboz varietates p̄uenit nō ignorare. **A**liter nēpe q̄ pacto sibi p̄fessos prudēter ac diligēter interrogabit instruetq̄ p̄fessor/ ad suoz rememoratōz criminū. hoc maxie est in pctis carnis extra ordinarijs. q̄lia exptū ē vit vnq̄z dici i p̄fessi

one a culpabilibz i eis. nisi cautissimā arte p̄moneant. interrogēt capiāturq̄. **E**t certe necesse ē vt p̄fessor hēat artē hāc obstricādi spūalē: ad educēdū colubz talē pestifēz toruosum 7 virulentū ab aia ipi⁹. aut ipsa sine dubio piclitabit 7 vt crebr⁹ eterne moriet. **N**ec reputo audiēdos i hac re/ eos q̄ nihil interrogādū aut inq̄rēdū eē dicūt a p̄fessis. p̄ferti cū hoc ipm velint reqrātq̄ p̄fessi. **A**lioq̄n nō satis p̄sulit v̄ recundie ignorātie 7 fragilitati peccatiū. nec impletur illud scripture. **A**lter alterius onera portare 7 similia.

Consideratio VII

Cōiecturet cōfessor post interrogatiōnes quasdā pambulas sup etate. statu. cōditōne. studio. vel officio cōfessi. **A**tz ip̄e verecund⁹ sit nimio pudore detent⁹. qz forte puer est vel feia vel exilis cōplectōis. **A**p̄ tales p̄ ceteris p̄suadēdū est primit⁹ 7 figēdū in aīo. quēadmodum confessio secretissima ē 7 om̄isciētī deo magis q̄z hoī fit nō ad reuelandū aut accusandū q̄ri pctā sua. s; ad euitādū 7 absoluēdū 7 p̄petue quittrandū. **V**allē cōfessōrē mori q̄z ali q̄d dicēdoz detegere. **V**ollat igit oēm talē suspitiōem. **N**ec reformidēt q̄ p̄pter dicēda/ cōfessor sit eos postmodū habiturus odio. aut cōtemptur⁹ accusatur⁹. immo teneri eos diliger sicut filios charissimos. 7 q̄ sue fidei se totos cōmiserunt.

Consideratio VIII

Labor et cōfessor p̄ferti erga iuvenes 7 puulos h̄re cōfessōes coz generalē. qz vit aut nūq̄z itegre cōfitef. nisi forte p̄docti a tali cōfessōre q̄lē describim⁹. q̄netiā illud eēt vitile ap̄d grādeuos rurales et simplices 7 feias. **O** si nō p̄ntleuiter iduci ad h̄ poterit ab eis fieri itrogatōes tles. **A**trū facta ē tibi conscia de talibz pctis 7 de tali etate 7 de societariibz talibz. **E**t fin r̄fessōes poterit aiaduerrere prudēs cōfessor si plena fuerit tal cōfessio. **E**t si nō/ tūc nitat eā p̄ficere 7 confitentē ad hoc inducat.

Consideratio IX

Precaveat summope cōfessor/ ne sit austerus ab initio tristis 7 rigidus. mox enī p̄ huiusmodi clauditur os obstiati pctōris. **P**rimo sit affabilis locutio. etiā si aliquādo ita res exigat sup peccatis. quo

usq; familiaritas quedam contracta sit. de
hinc ostendat quate iniquitatis est et ipso
crisis pessime quicq; velle celare in confes-
sione coram deo et quemadmodum hoc agere
est seipm turpiter fallere. **Esse quoq; me-**
lius dicat si non confessus abscederet. **Et**
q; fingere confessionē imperfectam

Consideratio X

Querat sacerdos a confitentibus. nonne ve-
lunt expurgari penitus ab omni suo crimine.
Et q; nisi hoc velint fas hnt recedēdi ne
tempo incassum imo noxie detineant. **Si**
volunt dnt igit iuuare se. et hoc meli et cele-
rius fieri neq; q; si ad interrogata verita-
te plena ruderint. **Si** vero deprehēdunt
velle mēiri et celare (vt sepe fit) p discretū
confessorē arguant vehemēter et acriter. et
cōpellantur veniā statim q̄rere sup hmoi
mendacio. **Qd** postq; fecerit. rursus blan-
de et leniter moneant nihil deinceps men-
tiri aut celare. **Si** vero bis aut ter rursus
mentiri fuerint/poterūt remitti et differri
vsq; ad tps alter. iniūgendo vt meli sibi
puideant. **Sepe** fit vt in altera confessione
libenti aperiant omnia. dum putāt men-
dacia priora magis imputanda eis ad in-
aduertentiā q; in maliciam.

Consideratio XI

Applaudat confessor dicentibus veritatē sup
delictis suis q̄nto magis enormissima et
abomināda videbunt. **Lollaudent** de ve-
ritate. de religioe. de timore dei. de zelo p
prie salutis de cōfidētia ad sacerdotem et
consimilib. **Et** q; audacter p̄gant ad alia
nil hesitantes. **Sit** aliqui non inutilis que-
stio si fuerint alias de talibus confessi. **Et** si
nō. q̄liter inde apli letari dnt et deo gr̄as
agere q; talē eis tribuit volūtate et oportu-
nitate. **Louent** q; vt p confessorē gr̄as pū-
tialr agere moneat. p modū tēdāt ad alia

Consideratio XII

Iubeat confessor ne confessi. crimina detegant
alioz. noīando eos vel signis certis notifi-
cādo. nisi forte pctā talia sint/q; nullo mō
aliter possunt apiri. vt si sorore vnicā/ fra-
ter male cognouerit. aut vir vxorē. **Nō** sit
p̄reca curiosus in inq̄redo pticulares cir-
cūstātiās pctōz/q; nō multū augēt vl va-
riat grauitatē in eis. qm nasceret inde ali-
qu vel tentatio piculosa vel turpitudō ni-

mia aut suspitio retardatiua p̄fitēdi. **Ni-**
hilomin⁹ vtile iudicam⁹ p serenatōe cōsci-
entia et illoz q; cōfitent (q; forte post mo-
dum grauioribus vgerent stimulis quasi
nō bntz integre pctā sua confessi fuissent)
vt plenius explicent omnia q̄stum et quisq;
iudicauerit confessor expedire

Consideratio XIII

Arguat et reprehēdat acriter ipse confessor
pctā enormia/ postq; ista plene cognoue-
rit et oīdat q̄nta punitōe pctōz dign⁹ est.
Attm cauēdū est ne rursus pctōz pfugere
possit ad negādū iā p̄fessa. sic pluries fie-
ri reptū est etiā p̄ confessionē cōp̄letā p̄us.
Adcirco habeat certissimā explicatio pctō-
rū. **Deniq;** q̄cqd in cōfessioe dixerit sacer-
dos/sit ipse p̄ in fine māfuctus atq; beni-
gnus infundēs oleū cōsolatōis et passio-
nis et bone spei. **Pōt** insuper aliq̄n dicere
confessor. et q; talia et talia p̄fessus es q; sunt
grauissima. noli deinceps celare aliquid.
sed omnia dic. vt te simul expedias.

Consideratio XIII

Procedat confessor in inq̄sitōe pctōz et spe-
cialr pcti carnal (q̄d a multis cū summa dif-
ficultate vix p̄ extorq̄ri) **P̄rio** pederētī et
a generalioribus incipiat et q; nullā aut pau-
cā videntē includere culpā. q; si pctōz vult
mēiri aut fugere/ sepe dephēdit p talia q;
naturaliter accidit oib. aut rarissime re-
p̄it oppositū/q̄lia si statī neget. **Stat** cū ti-
mere dicere gradiora. **Hoc** mō noui plu-
res fuisse dephēfos/ q; interrogati negabāt
se vnq; passos mēiri pudēdi calefactōez
vel puritū vel erectōz qualēcūq;. vel ten-
tatōz vel cogitatōz malā de q̄cūq; mulie-
rē. **Et** dū cōuicti fuerūt de hoc mēdacio/
q̄rebat nōne illd erat turpe sic admittere.
qd agebas tu et sepe r̄debāt illd qd q̄re-
bat credētes ex mō loq̄ndi p̄fessoris q; il-
lud nō imputaret ad culpā s; ad laudem.

Consideratio XV

Sciat confessor generalitates istas eē et si-
miles fuisse vnq; a tpe q; cognuisti te/ i so-
cietatibus famuloz aut socioz et sp̄aliter i
lecto/ si sic. audisti vnq; malū (vt sepe fit)
loq; sibi de ipudicitia et mulieribus/ si sic. loq;
barstu silr et si mala desiderabas/ si sic. vt
voluerit vnq; alter q; tāgeres cū ihoneste
vel ipse te. **Si** sic. fiat processus vlterior

De arte siue scientia

sub velamine tali / q̄ intelligat an cōmissa fuerit ibidē mollicies siue pollutio. Et h̄ pctm̄ / bñ cōmittit̄ etiā ante pubertatis ā nos Immo ⁊ semper imputat̄ in vigilia. dum cōpleta transit delectatio. etiam pollutione nō existente.

Consideratio XVI

Poterit cōfessor dū inhoneste loquendū erit dicere. Amice nō cures si loqr̄ turpit̄ qm̄ oportet om̄ia in cōfessione dicere. lo-ge aliter dicere aut certe silerē extra cōfessionē. Et dicant̄ talia satis constāter ⁊ quasi p̄scita aut p̄sciat̄. aut q̄ nō reputat̄ ita graua. Nec aspiciant̄ fixe vultū cōfessionis sed diuertat cōfessor vultū q̄si nō curans aut fere narrās fabulā. dicēdo sic Ego bñ video tu fecisti sic ⁊ sic. consequēter dic ergo totū in noīe dñi. ego tibi indulgeo si non alias feceris. ⁊ si diceris oīa mala mundi nō inde peius haberes. dic ergo audact̄. Immo et queri poterit si velit cōfiteris vt sup̄ oībus diligēter interroget̄. ⁊ si sic sub inferat̄ q̄ ergo dicat in om̄ibus veritatē.

Consideratio 17

Accidit aliqñ licet rarissimū sit apud circūspectū ⁊ prouidū cōfessorē / q̄ apūtur quedā spēs pctōz carnaliū aut qdā circūstantie viles / quaz pctōr nō est cōfess̄ aut culpabilis. Et hinc forte scādalisabit̄ vel docebit̄ deinceps agere silia. licet p̄ certo nō videam⁹ istud ita eē timendū. quēadmodū aliqui tradūt. q̄ propter hoc debeat omitti diligēs inq̄sitiō peccatoz. **U**ti nā mala a pueris ⁊ alijs / tam diligēt cōfiterent̄ q̄ sciunt ⁊ agunt ab eis. Nec inq̄renda esse iudicam⁹ q̄si nesciat̄. s; qz forte / ea nō tā graua esse credūt q̄nta sunt ap̄d deū. aut q̄ aliter nolūt manifestare ea. **A**t tamē in hoc casu debet cū summa detestatioe pctm̄ taledānare. quasi nō caderet etiā in hoīez tale aliqd̄ agere. **S**; q̄ illud dicebat̄ ad erpiendū discretiōem pctōrū. an sciat̄ distinguere int̄ ea q̄ fecisset ⁊ non fecisset. **S**ūt enī qdā male r̄ndentes affirmatiue ad om̄ia que cōfessor interrogat.

Consideratio 18

Pergat cōfessor vt dixim⁹ a generaliori b̄ ad specialiora. a min⁹ turpib⁹ ad turpiora. ⁊ hoc q̄si a causis generaliorib⁹ ad effectus eaz sp̄ales. **U**t habito q̄ aliq̄s co-

nat⁹ fuerit se aut aliū sociū luxuriose attrere / querat̄ q̄ diu. ⁊ q̄ sepe. ⁊ cū q̄t accidit. ⁊ q̄nto tpe in tota vita. **E**t si aliq̄ erant ex suo genere ⁊ finalr̄ in q̄ pte corpis completa est libido sua vel alterius. **D**emū ad alterā hm̄i peccati sp̄em peiorē successiue poterit inq̄sitiō p̄transire.

Consideratio XIX

Cogruit. put̄ exptus sum. q̄ puuliz̄ adolecētes masculi pri⁹ interrogent̄ mō dēro de cohabitatioe socioz ⁊ famuloz tanq̄s de his q̄ p̄ria facie min⁹ horrent. qz min⁹ insolita sunt. **P**ostmodū querat̄ de cohabitatioe muliez. **E**t pri⁹ si vnq̄s in erate. v. vel. vi. annoz vel eo circa / iacuerūt cū ancillis sicut mos est pueroz. **E**t sic cōfomiter inq̄rat̄ ad p̄dicta. ⁊ certerepiuntur horrenda. **C**onsequēter inq̄rantur nō solū de ancillis sed de genere p̄rimiori. ad q̄lia nō descēditur nisi q̄si subito ⁊ a latere. dicēdo sine mutatōe vult⁹. **V**idete bone video qz tu silt̄ fecisti cū talib⁹ et talib⁹. **E**t si sic (vt heu sepe fit) p̄usq̄ de articuletur aliqd̄ ampli⁹ fiat p̄actica cōsideratiois vnde cime p̄cedētis de collaudādo pctōrē dum pctm̄ apuit. **P**ostmodū suadeatur p̄ bono suo dicere circūstantias om̄is in p̄niculari. sicut de ancillis p̄dicit. oñdēdo q̄ puoz ille / ad magnū meritū sibi ceder. futu rāq̄ opabitur cōscie tranquillitatē / ex quo nunq̄s alteri deinceps reuelare p̄pelletur. **E**stimo at. q̄ seīs / cōuerso ordie faciēde sunt interrogatōes. pri⁹ scz de cohabitatioe mutua secum. **P**ostmodū cū vir⁹ aut puuliz̄. aut adolescentibus. sed experientiam totalem non habeo.

Consideratio XX

Rep̄hēdet forte aliq̄s audaciā hāc cōfessoris q̄ talia p̄sumit apire / q̄ vir̄ credibilia sunt ⁊ fere icogitabilia / nisi ab exptis aut aliūde doctis. **S**eriat̄ ali⁹ qd̄ voluerit ego corā deo testor me plures talib⁹ remedijs induxisse ad confessionē. q̄ fatebātur nūq̄s etiā i articulo mortis fuisse talia dicturos cuiq̄q̄. **L**audabāt tñ deū totis viscerib⁹ gratias agētes q̄ ita se apuerāt. **Q**uidam et paucissimi / retroire volebant aliquādo sed tandē redierūt. fatentes illusionē eē demonis q̄ claudere os semel apertū rursus satagebat. aliquādo iā confessi p̄pter om̄issionē huiusmodi interrogatiois

rursus ad cōfiteādū inducti/aprū mibi fe/
cerūt iudiciū/ q̄s necessaria sit huiusmodi
inquisitio.

Consideratio XXI

Judicabit aliq̄s se talia nescire vel nolle
inquire. qz forte est vt chyrurgie/timidus
z inceptus pallefcens aut spasmū patiens
in aspectu sedoz diroz qz vulnerū. Fate/
bor cautela eē necessaria z nō leuē debere
fieri descēsum ad talia abominanda nisi
cōfessata precedētia/ videant̄ velut infer/
retale cōclufionē. **Ex** siq̄s nesciat vti cau/
rela tali/dimittat p̄sulo ne z sibi noceat z
pctōrē si semel negauerit neqz dephensus
fuerit/scandalifet z vix in futurū cōuinci
queat. **Quale** vero debeat vniuersale reme/
diū tradī apd̄ oēs. nondū scio. qm̄ pdica/
tōes generales/nō sufficere sat̄ puto. **In**
hac tñ interi sum sentētia/ qz tales casus
secreti/p̄ puulis xiiij. annozū z infra. et p̄
mulieribz/ neq̄qz refuari deberēt. **Alioq̄n**
nō video quin multi ex hoc defectu p̄fessi
onis integre/pditi sunt. **Ad** nullos vero
amplius q̄s ad platos spectat remediū eti
am dānatio si claudāt regnū celoz. aut p̄
negligentiā aut p̄ hmōi rigidiorē obser/
uatōem occultozum.

Consideratio XXII

Videret̄ salte expediens q̄ in q̄libet cura
notabili/ curatus si discretus est/ aut ali
us loco sui vicarius/ aut alius vice adiu/
tor/ ordinaret̄ quasi penitētiariū in talibz
z circa tales. **Esset** insuper diligēs audire
confessōes paruulozū iuuenū/ quo cūqz
tempe vellent z sibi vacarēt. euocādo nūc
vniū nunc aliū. quia prouecte etatis ho/
mines ad hoc forte non possent induci.
Prouideret tñ quō caute z circumspecte
ambulare q̄ talis eēt/ ne culpabiles sedu/
cetes hmōi puulos. p̄sequerēt eū directevl
indirecte p̄ malicias exq̄sitas z forte con/
fingēdas p̄ puulos. quāqz securitas maxi/
ma. circa hoc eēt puritas cōsciētie z intē/
tiōis. **Et** qz neqz vbo neqz signo aliq̄/ quō
libet reuelaret q̄ dicerēt. z ad nō reuelādū
vys oibz induceret. neqz daret penitentiā
p̄ quā possent puuli de q̄cūqz notari apd̄
eos circa q̄s cōuersant̄. **Deniqz** circa hoc
meliū videt̄/ h̄re plures p̄fessozes min⁹ di/
cretos in penitētijs iniūgēdis/ q̄s refuā/
do casus mltos discretis paucis z ad hoc

hominē ducere pudore cogente. ne talibz
paucis confiteātur in eternū. sicut tolera/
bilis est sumere penitentiā in purgato/
rio/ q̄s vt infinita patiantur in inferno.

Consideratio 23

Remanet aliq̄n in sacerdote scrupul⁹ sup
p̄fessione pctōris q̄. si nō dixerit oīa z hoc
h3. vel qz scit aliūde q̄ p̄ p̄fessionē. vel qz
tenet certa p̄icipia ex iā p̄fessatis/ qz tale
pctm̄ p̄miserit aut alijs modis. **Quo** casu
vl̄ remittat pctōrē. p̄ auisando se vt dictū
est. vel si absoluat/ pdicat sepi⁹ iterz z iterū
qz si celet aliq̄d/ p̄fessio sua z absolutō pe/
nitus inualida est z irrisoria. **Dici** deniqz
poterit vt si mallet alteri cōfiteri. p̄gat in
noie dñi. tātūmodo fiat integra cōfessio
sua. **Sufficit** hoc. nec aliud exq̄rit. aut re/
deat si velit alias cum p̄uistiōe meliori.

Consideratio 24

Petat p̄fessor a pctōre si p̄ponit apli⁹ ab/
stinere cum auxilio dei deinceps a pctis.
Itē si caret odio cōtra aliū. **Itē** si vult rea/
liter dū poterit alienū restituere. **Item** si
occasiones certas peccatoz vitare. p̄ponit
vt cōcubinatū z vsuras. z similia. **Si** ali
qd̄ istoz defuerit/ nō valet absolutio. ne/
qz tradi debz/ si hoc pctōr nō velit facere.
Suadeat tamē sibi agere interim bona
que poterit. vt deus illūinet cor ipi⁹. **Idē**
dicim⁹ de reuocatōe seductoz mal⁹ p̄silijs
z moribz p̄ eū z de diffamatz iniuste z sili/
b⁹ nō req̄rendo tamē vltra illud qd̄ veris/
militer fieri potest ad talia reparanda.

Consideratio 25

Iniūgat p̄fessor penitentiā nō aliā q̄s de
p̄sensu pctōris z de qua speret impletōez
Nisi forte pctā eēt publica z scādaloza.
p̄ q̄bz ad repatōez cogi deberet inuit⁹. **Le**
tez p̄t aliq̄n dare penitentiā de nō peccan/
do tali vel tali crimine p̄ certū tps futurū
sub pena aliq̄ vel pecuniaria vel corpali
efficaciter soluenda. aut sub debito rede/
undi ad confessionē infra biduū p̄ p̄pe/
tratōem delicti aut aliq̄d hmōi. **Cōmone**
at̄ tamē ipse cōfessus ne penitentiā hanc vl̄
aliā quālibet acceptet. si nō eā proponat
se firmiter impleturū. **Agno**uerit enim se
in purgatorio q̄s in hoc mundo grauius
omnia soliturū. **Ceterum** de celando pe/
nitentiā suam z ea que in cōfessione acca

De confessione

dicta; fuerint. et de non respondendo ea curiose interrogantibus moneat. **D**enique reliqua multa tradi poterat quorum nonnulla iam conscripsi. primum latino eloquio primum in gallico in varijs tractatulis. Et alij doctores longe ampliora utilioraque. At vero hec interim pro sui breuitate ne fastidio sint/sufficiant. Et quia si quis ad opus hoc saluberrimum bona fide processerit/ ille plus exercendo et orando quam legendo erudietur atque proficiet. // **Finit.**

A Tractatus eiusdem doctoris de confessione molliciei.

Quidam magister in theologia parisijs per experientiam multam et studium diligens/ cum auxilio dei pia sedulitate inuocato compit hec que

inferius scribuntur plurimum efficacia esse/ ad extrahendum a cordibus confitentium presertim iuuenum/ saniam abhominabile peccati illius detestabilis/ quod dicitur mollicies/ et consequenter illas que contra nature iura transit in personam alteram. quia nisi confessor sit solers et circumspectus circa inquisitionem huiusmodi peccatorum/ vix aut raro poterit extrahere ab ore infectorum talibus vicij. vt illa sponte fateantur. **L**ector autem obscenitatem materie ac verborum/ excusata habeat/ ob necessitatem docendorum remediorum. **I**gitur post aliqua colloquia de alijs materijs aut vicij/s familiariter ac affabiliter/ non austeritate facta/ descendat gradatim et quasi ab obliquo confessor ad inquisitionem huiusmodi peccati sic dicendo.

A Hicce recordaris quomodo in puericia tua circa x aut xij annos/ tua virga vel membrum pudendum fuerit erecta. Si dicit quod non statim conuincit mendacium. et quod vult fingere et timet capi. quia constat hoc omnibus pueris non viciatis corpe/ dum calefacti sunt in lecto vel alias sepe contingere. **I**dcirco magis ac magis aperte debet videri vt dicat veritatem. **I**te confessor si ille sit iuuenis precipue Amice. **N**unquid istud erat indecens? **Q**uid ergo faciebas vt non erigeretur? **E**t di

catur hoc vultu tranquillo/ vt appareat quod illud quod queritur non sit inhonestum. vel silentium sed quasi remedium contra preteritam erectiois presertim inhonestatem. **S**inolite ruderere plane petat puer. **A**mice nunquid palpabas aut fricabas virgam tuam/ quemadmodum pueri solent. **S**i omnino dicat quod nunquam tenuit in statu tali vel fricuit/ non potest ultra progredi/ nisi ammirando et dicendo/ quod non est credibile/ hortando quod sit memor salutis sue/ quod est coram deo/ et quod est grauissimum in confessione mentiri. et similia. **S**i vero dicat quod tenuit et fricuit. **A**mice bene credo/ sed per quantum spacium? per horam vel dimidiam? et vtum tandem quod virga non plus erigeretur/ et profertur hoc quasi confessor non reputaret hoc in solitum vel peccatum. **S**i respondeat contentens quod ita fecit/ tunc habetur intentum/ quod talis veraciter commisit peccatum molliciei/ etiam si propter etatem non fuerit subsecuta pollutio quoniam ibi est complementum delectationis illecebre/ et forsitan perdidit virginitatem saltem animam/ et magis perdidit/ quam si pro illa etate inuisset ad mulieres. **F**orte tamen probabiliter dici potest. **E**t per penitentiam virginitas reparatur in non polluta/ sicut de mentali corruptione/ que fit in consensu intrinseco esse dicimus/ dum corporalis defloratio seu pollutio non est subsecuta. **I**stis igitur habitis/ debet tunc vehementer increpare et detestari vicium illud/ et ostendi qualiter dicat audacter alia/ quoniam istud est pessimum. **Q**uo facto poterit haberi faciliter alie circumstantie. **E**t si in dimissione virge post confricationem/ alijs humor exibat vel si fricauerit virgam alterius socij sui. aut si aliquis fricauerit suam/ et consequenter descendendo ad species magis speciales peccati sodomitici. **C**onsiderabat preterea idem magister/ vt similes interrogationes paucis variatis/ fierent etiam pro uocatis uiribus/ aut feminis/ quod per experientiam crebra/ reperit multos adultos infectos fuisse tali vicio qui nunquam confessi sunt per prius. **A**lii qui ex pudore primo et postmodum ex obliuione. **A**liqui semper ex pudore/ ita etiam vt dicerent se habuisse propositum nunquam confitendi. **A**liqui quod nunquam (vt dicebant) talia fuerant ab eis a confessoribus suis inquisita. **R**ursus propter experientias plurimas consulebat idem magister/ vt seruata honestate et modestia/ que posset seruari/ pueri monerentur. **N**unc a pueris/ nunc a magis